

Digitaliseret af / Digitised by

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
THE ROYAL LIBRARY

København / Copenhagen

For oplysninger om ophavsret og brugerrettigheder, se venligst www.kb.dk

For information on copyright and user rights, please consult www.kb.dk

J. Blomgren.

Naade over
Danmark.

1916.

VERDENSKRIGEN 1914-18

8°

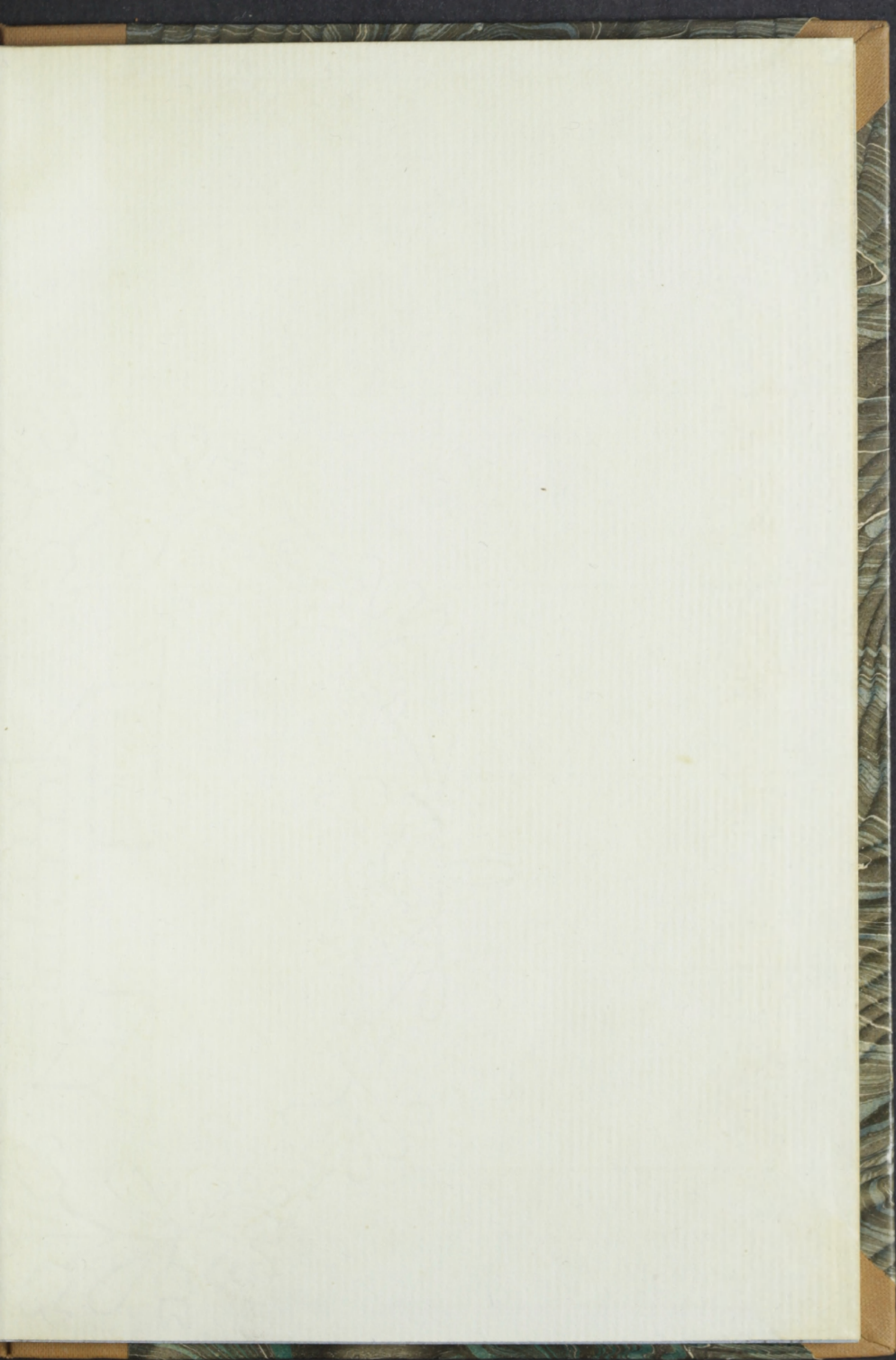
DET KONGELIGE BIBLIOTEK

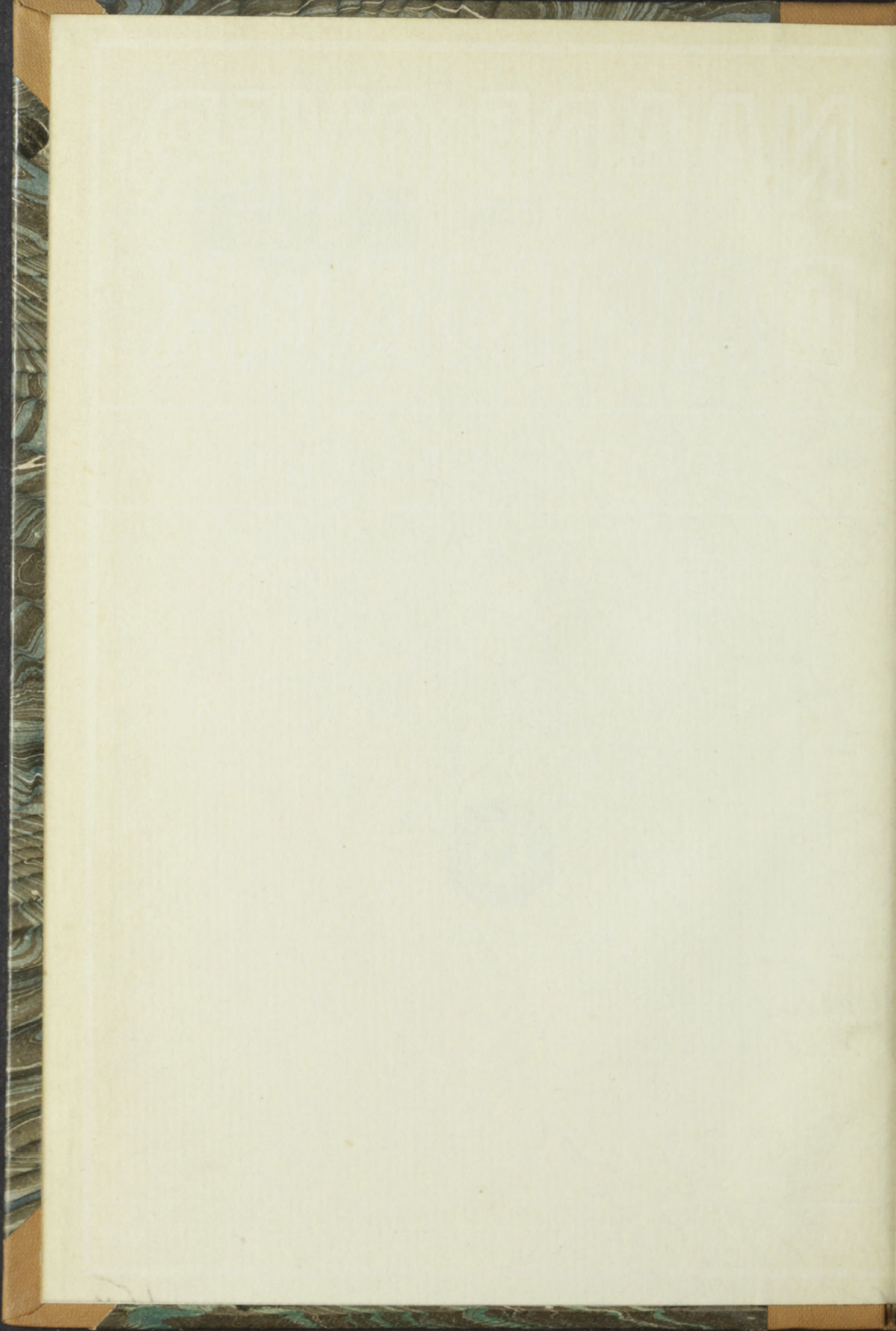

130019382347

0153

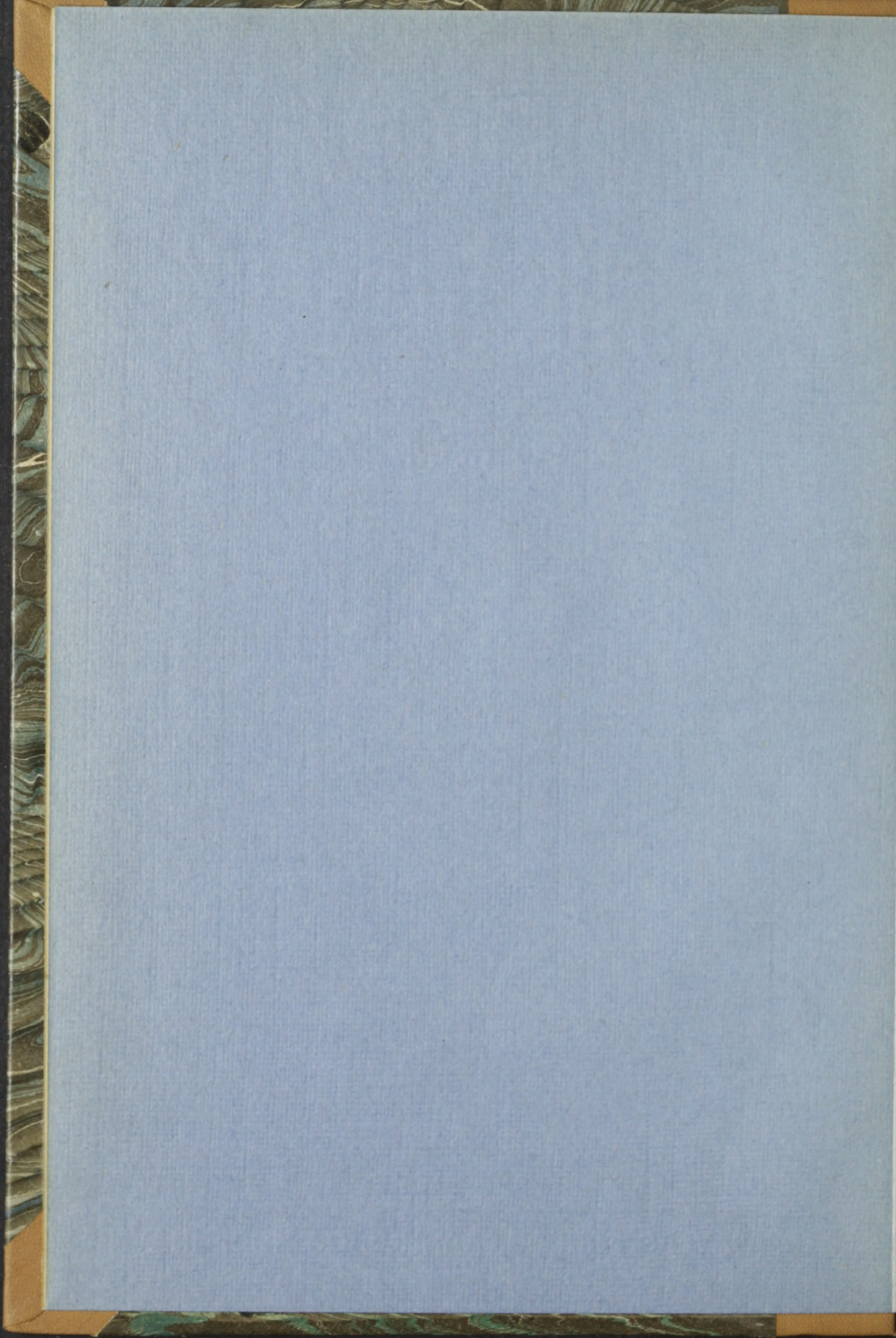

NAADE OVER DANMARK

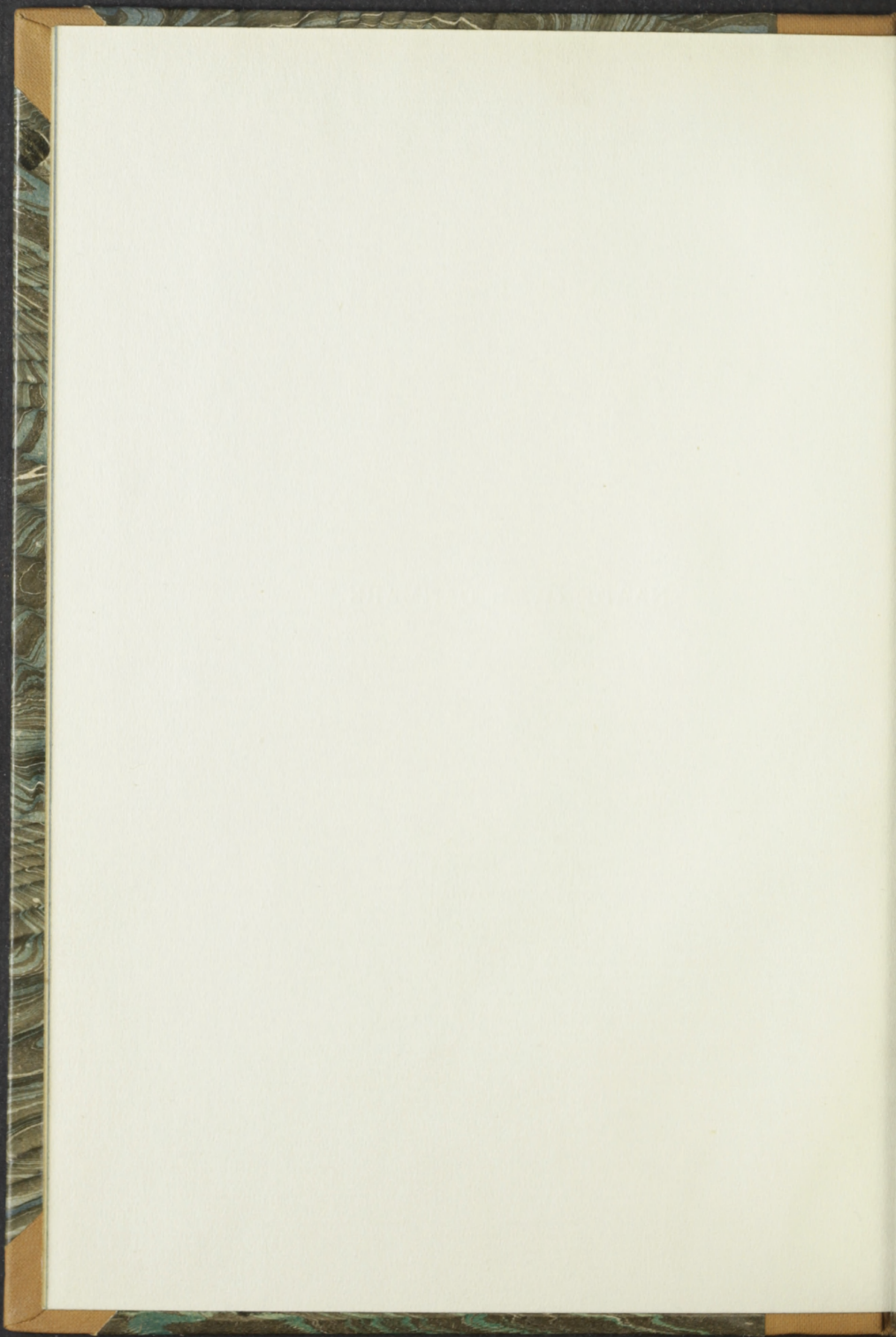
JOSEF BLOMGREN

6917 228

ALBERT BAYERS FORLAG • AARHUS OG KØBENHAVN

NAADE OVER DANMARK

NAADE OVER DANMARK

NOGLE TIDSTANKER
UNDER VERDENSKRIGEN

AF

JOSEF BLOMGREN
HOJSKOLELÆRER, FAAREVEJLE

ALBERT BAYERS FORLAG - AARHUS OG KØBENHAVN
MDCCCCXVI

AARHUS STIFTSBOGTRYKKERI.

I.

En Verden omkring os staar i Brand. Nød og grænseløs Lidelse gaar hen over Europa, hastig fulgt af Døden. Folk har rejst sig mod Folk, og Rige staar mod Rige. Timen var inde for et Opgør, dæmonisk, rædselsfuldt, og en Dag mod Høst i det Aar 1914 brød Hadets ulmende Gnister frem fra Folkedybet og slog ud i lys, fortærende Lue; da var Høsttid inde for Aars Sæd af Hovmod, Selvdyrkelse og Had. —

Krigen kom! Alle de Rædsler og Lidelser, man før vidste rummedes i dette ene forfærdelige Ord, kom, men kom tusindfold værre, end ens Tanke før havde kunnet ane, endsige udmale sig. Lidelsernes grænseløse Højdemaal skulde naaes, Tid var inde, nu

rejste Folk sig mod Folk og blev til Fjende mod Fjende. Vilddyret, der havde været bundet i Folkeverdenens Dyb, havde sprængt sin Lænke. Humanitet og Kultur viste sig kun at være Fraser og skønne Ord til Brug i Fredens Dage, nu var de tomme, intetsigende; nu gjaldt blot ét, at føre Død og Ødelæggelse over hinanden. — Traktater og dyre Løfter blev brudt, hvad havde sligt at betyde i Krigens Dage.

I 1815 havde Femmagterne (Preussen, Østrig, England, Frankrig og Rusland) erklæret Schweiz neutralt; ni Aar efter, at den belgiske Stat var bleven til, blev den ligeledes erklæret som en »uafhængig og til evig Tid neutral Stat« (état indépendant et perpétuellement neutre).

Saa kom Natten mellem den 3. og 4. Aug. 1914. Da gik tyske Tropper ind over Belgiens Grænse. »Macht geht vor Recht.« »Nødvendigheden drev os«. Hvilken?

Haager-Krigsreglementerne af 1899 (fornyet 1907, underskrevet bl. a. af Tyskland) har blandt andre følgende Pag.:

Pag. 25. »Det er forbudt paa nogen Maade at angribe eller bombardere Byer, Landsbyer, Boliger eller Bygninger, der ikke er forsvarede«.

Pag. 28. »Det er forbudt at overgive en By til Plyndring, selv naar den bliver taget med stormende Haand«.

Pag. 46. »Privatejendom — — er at respektere«.

Pag. 50. »Ingen Samlingsstraf — — tør paalægges en Befolkning paa Grund af enkelte Tildragelser, for hvilke de ikke kan anses som solidarisk ansvarlige«.

Pag. 56. »Enhver Ødelæggelse af Bygninger, der tjener til religiøst Brug, til humane Formaal eller til Undervisning, Kunst og Videnskab er forbudt. Det samme gælder historiske Mindesmærker, Værker af Kunst og Videnskab«.

— Ak! Louvain, Malines, Visé, Aerschot, Termonde, Namur, Andenne og Dinant. Mon ikke Rædslerne i disse Byer raaber til Himlen om brudte Traktater og brudte Løfter?

»Du skal holde Herren dine Løfter«.

— Men Himlens almægtige Gud er en hellig Gud, en Hævner over al Uretfærdighed.

Men denne Verdens Fyrste triumferer. Blot ét gælder, at føre Nød, Ødelæggelse og Død over Fjenden.

Hvem er Fjenden? Det er ham, der er født indenfor denne og hin Landegrænse, ham, der taler dette eller hint Sprog. — Nej, ikke engang det; det er ham, der er værnepligtig under dette eller hint Banner. I 20—30 Aar havde han passet sit Hverv, pløjet sin Jord, saaet sin Sæd, høstet sin Grøde. Det er ham, der igennem Aar har slidt for at danne sig et Hjem, i hvilket han kunde leve trykkelig med sin Hustru og opfostre en Slægt til Gavn for Samfundet. Fjenden? Jo, han bar jo Fjendefolkets Uniform, førtes frem med Vaaben i Hænde af Fjendens Førere. Fjenden? Jo, det var Forretningsmanden, der indtil hin uforglemmelige, rædselsfulde Dag havde staaet i venskabelig Handelsforbindelse med dette og hint Firma

paa den anden Side Landegrænsen. Fjenden, det var Videnskabsmanden, der indtil for faa Dage siden var bleven hædret med Udlandets Dokortitel og Ordener — nu maatte de sendes tilbage, de var intet værd, det var jo Fjendens.

— Krigsluren lød over Lande.

Blomsten af Europas Ungdom blev sendt ud, opildnede af store Mænds store Ord, gjort begejstrede igennem Fædrelandssangenes mægtige Toner, i hvilke en fattig Mor's, en stakkels Hustru's og nogle forskræmte Børns Graad kvaltes.

— Vaaben fik de ihænde, saa drog de ud og førte Død over Fjenden, thi ellers vilde Fjenden føre Død og Ødelæggelse over dem. Og den, der med koldt Mod og oprejst Pande kunde paaføre Fjenden mest Nød og Lidelse, fik Udmærkelsestegn: Korset (!!) til Ihu-kommelse af det, Aarhundreder forgæves vil begære at glemme.

De segner paa den blodige Valplads; en hulkende Mo'r faar et Par Ord: »falden for Konge og Fædreland«; — nu er hendes

Haar hvidt, og hendes Øjne er taareblændet af Savn og Sorg.

— Anden Ungdom indtager de faldnes Pladser; det er kun et Tidsspørgsmaal, hvornaar Fjendens dødbringende Projektil ogsaa sender dem over i Evigheden, det er kun et Tidsspørgsmaal, hvornaar atter en sorgbøjet Mo'r eller en ung Hustru faar Budet: »falden paa Ærens Mark«, — koldt og virkelig vil det sige: sønderflænget af Fjendens Vaaben, kvalt af Giftbomber, eller sultet ihjel i en Skyttegrav, fyldt med Vand og Blod. —

En Flok moderløse Børn faar Budet: Fa'r er let saaret. Den største faar ved nære Venners Hjælp Rejsepenge og naar det fjerne Lazaret — begge Fa'rs Ben er sønderskudte af Granater, Hovedet er aldeles ombundet — I et saaret, Dagen efter er det Døden.

»Stor Sejr for vore Tropper«, saaledes læses i de hjemlige Aviser. »Stor Sejr, Fjenden er slaaet, vi har taget en hel Række Skyttegrave, mange Fanger«. — Derude véd de intet derom. Virkeligheden, den uskrøm-

tede Sandhed er denne, at af Kompagniet er Halvparten skudt ihjel i de trange Løbegrave, Resten vil det samme ske for i Løbet af faa Dage, maaske faa Timer. »Stor Sejr« — ja, for Døden. Døden er den eneste, der sejrer!

Med vajende Faner og Sejrsfanfare drog Fjenden ind i den overvundne By. De havde ligget udenfor Byen i Uger, længe havde Byen holdt sig. Under Byens Belejring havde dens Indbyggere gennemgaaet de ubeskriveligste Rædsler, udhungret var de blevne, alle Raab samstemmede i dette ene: Brød Brød! — Tilførsel var umulig; alt var opbrugt, Vanvid havde grebet mange Mødre ved at se deres Børn, dem de under Smerte havde givet Livet, dø Hungrens rædselsfulde Død. Nu her, nu der havde Luftskeibe nedkastet Bomber for at minde Byen om Fjenden udenfor, her laa dette, og her laa hint Hjem som en rygende Ruinhob, Bomben havde sprængt det hele i Luften. »Overgiv Byen«, saaledes lød Kravet fra Fjenden. Kravet? Hvad Krav havde

Fjenden paa deres By? Jo, den stærkes Ret, Retten i Spydspidsen og i Kanonmundingen. Om faa Timer vilde hele Byen, denne skønne, gamle, minderige By være en rygende Ruinhob, og imellem de sønderskudte Husmure vilde forkullede Kvinde- og Børnelig ligge i forvredne Stillinger. »Overgiv Byen« — Aa! Gud hjælp os! Gud? Nej, ham havde Folkets Førere forlængst styrtet fra Tronen.

Kommandanten overgav Byen. Han kunde ikke andet. Sin Æressabel sendte han ud til Fjenden med Bud og Ed.

Nu marscherede Fjenden saa ind i Byen. Sejrsfanfare lød. Kvinder og Børn gemte sig i de dybeste Kældere. — Heltedaaden var øvet, et nyt Æresnavn var bleven indridset paa Fjendens blanke, uplettede Skjold. — Den skønne Domkirke knejsede i majestætisk Ro. Dør havde den staaet gennem Aarhundreder som Monument for Kunst, Kultur, som Resultat af Slægters Arbejde, Offer og Ydeevne. Tusinder og atter Tusinder havde beundret dens bløde Buer, dens takkede Tinder og dens slanke Taarne,

langvejsfra var man kommet for at beskue
i tavs Beundring gamle Mestres vidunder-
dejlige Malerier i Kirkens Kor. Europas Or-
gelmestre havde anset det for den største
Ære at faa Lov at spille paa dets Kæmpeorgel.

— — Der lød et Skud, det var fra en
Baggaard; en Mo'r førte Vaaben mod sit
 eget Bryst — af Sult, Sorg, Vanvid. Man
troede, det var fra Domkirken. En beruset
Soldat havde endog set Ild fra Taarnet.

Snigmord, Hævn, Ødelæggelse!! Faa
Timer efter laa Domkirken i Grus; da den
mægtige Malmklokke fra Hovedtaarnet faldt,
ringede den til Døde over syv Aarhundre-
ders Kunst og Kultur.

Kvinder, feberdirrende og rædselsgrebne,
slæbte sig frem fra Kældrenes Dyb. Dæmon-
besatte Soldater skændede dem i Hobetal.
— Der var bleven skudt fra Domkirkens
Taarn, Hævn, Hævn!

Spædebørn blev spiddet paa Bajonetter
for deres skændede Mødres Øjne. Alle Hel-
vedes Lidelser var sluppet løs. — Halvpaa-
klædte flygtede stakkels Mødre med deres

Diebørn, forfulgt og jaget som en Flok Kvæg.

— Men over Landet lød det: Ny stor Sejr for vore Vaaben. V o r Gud er med os. Vi frygter kun ham og vor store Regent. — Sejren var en ny stor Skændselsdaad. Skolebørnene fik fri, de skulde mindes Dagen. Kirkeklokkerne ringede, Takkegudstjeneste blev holdt. Heltenes Navne blev indridset i Historiens Analer. — — —

Nu er Landenes Ungdom forlængst forblødt paa Europas Dødsmarker, nu maa andet og tredie Opbrud ud — —

— Men deres Blod og Taarer raaber til Himlens hellige Gud!

II.

Lørs og Mejemaskiners Klang lyder fra Sogn til Sogn i Danmark!

Markerne bugner af gyldne, kernefulde Aks, Høstfolk haster ud for at bringe den gyldne Grøde i Lade.

Det er Høst i Danmark, rig og stor Høst. — Da samler vel Bonden sine i sin Stue, eller de følges op til Guds Hus og med forenede, samstemmige Røster bryder de ud i Pris og ydmyg Tak til h a m, der er alle de gode Gavers Giver. De lover vel h a n s hellige Navn, h a m, der har velsignet Markerne, saa de gav mangefold Grøde, h a m, der gav Regn og Sol i rette Tid, saa Høsten lykkedes. De gav sig vel til at lodde i det Naadedyb, at Gud satte Vagt og Værn om

Danmarks Grænse, saa ikke Fjendefod
skulde nedtrampe Markernes favre Korn og
Engenes duftende, kraftige Kløver; at ikke
vort Lands Tusinder af Hjem blev til ry-
gende Ruinhobe, at ikke vore Sønner, vore
Brødre, v i, skulde forbløde i Skyttegrave.
De sang vel jublende Lovsang, de manglede
vel de tusinde Tunger til at give Udtryk
for deres fyldte Hjerters Tak, de faldt vel
paa deres Ansigter i ydmyg Pris og Lov;
og fra Gudshusene i Danmark steg vel som
Røgelsesoffer Takken op mod Naadens
Trone: »Herre, Himlens almægtige Gud, vi
priser og ophøjer dit dyrebare Navn for din
grundløse og bundløse Naade imod os, vi
grunder i dette: Hvorfor du har skaanet os,
vi søger at finde, hvorfor du imod os har
vist Naade over Naade; Herre, vi lægger vort
Liv for din Fod i Pris og i Tak, vi giver dig
vore fattige Hjerter som Takoffer. Vi slyn-
ger Lovsangskrans om dit hellige Navn.
Store og naaderige er dine Velgerninger
imod os, vi er dem ikke værd; Herre, du har

overøst os med Velgerninger, du har ved din Kærlighedsmagt bøjet os i Støvet for dig, Herre, nu ser vi det, vi vender os mod dig og siger med alle dine hellige: vi er dig ikke værd. Vi aabner vore Hjerter for din Aand, vi bøjer os ved Kristi Kors, vi tror, hjælp vor Vantro, frels os, saa det danske Folk ved din Kærlighed og Naade kan blive et helligt Folk, nidkært til gode Gerninger«.

— — Nej! Guds Naade over Danmark tog vi som selvfølgelig. Belgiens Byer blev nedskudte, Nordfrankrigs Kvinder blev skændede, deres Børn blev spiddet paa Bajonetter, Ruslands og Polens Marker blev nedtrampede af Fjendefod eller afsvedne, mens Folket døde af Sult. — Nød, Hunger, og Død Europa over, men Danmark? Selvfølgelig gaar det Danmark forbi. Vi er jo neutrale, vor Regering klarer det hele. Selvfølgelig bliver vi fri for Krigens Rædsler, hvad ellers? Gud? Ham maa Missionens Folk tage sig af, vi har andet at bestille. Hvad da? Jo, vi skal danse, gøgle, sjakre, handle.

Jeg har rejst Jylland over. Hvad bryder man sig om Lyden af Tugtens Ris og Veklagerne. Man er krigsblasert. Avissælgerne, de kan raabe saa meget de lyster med deres Krigstelegrammer.

»60,000 Mand er faldne. 16 Byer er brændte af, Indbyggerne flygter i grænseløs Nød«.

Lad dem raabe, 60,000? Ja, hva', Krig er Krig. Belgien er saa langt borte.

Danmark klæder sig i Sorg, som det sig bør, ved en Gentoftelykke, en Brammingelykke. 32 Mennesker omkomne, ja, af vore; men 60,000 — det er saa langt borte, det gør intet Indtryk paa os mere. Nej! det eneste, der gør Indtryk, er Maksimalpriser, og al Samtale om Hestepriser, og Udførselsforbud har til Omkvæd: »Kan det betale sig?«

— Danmark gøgler mere end nogen sinde før. Et stort Gøgleretablisement i København har haft det næstbedste af 25 Aar i det Aar, hvor Tusinder af Hjem

faa Mil syd for den Grænse, som ingen Grænse er, knuges i forfærdelig Sorg og Nød.

Flere Vittighedsblade, saa kaldet, er startet i det Aar, hvor hjertesøkærende Skrig og Graad samler sig i et mægtigt Brus fra den blodvædede Jord. — Ja, vel, men i Danmark har vi jo Fred, og der er ingen Fare.

I Lund samles nordiske Studenter til »nordisk Fest til Fædrenes Minde«, Festen sluttede med Bal. Og det i det Aar, hvor Tusinder og atter Tusinder af Akademikere fra Europas forskellige Universiteter træder den forfærdelige Dødsdans. — —

Biografteatrene viser Billeder fra Slagmarken: En Bombe sprænger i en Løbegrav, Lig ligger lemlæstede, -- kynisk, raat efterfølges det af en Afklædningsscene af en af vore »højest talentfulde« Skuespillerinder. Under bragende Klapsalver fremvises Akt efter Akt.

— — Jeg fik et Brev fra en af de unge, der ligger indkaldt ved Sikringsstyrken. Han

fortalte om Livet blandt dansk, indkaldt
Ungdom; vaagent og bevidst skrev han:
»Det, jeg er Vidne til her, det er værre end
Krig, det er Sjælemord!«

Vaagent og bevidst! Se saadan benytter
vi Naadetiden.

III.

Vi stod derude — en Skare troende unge — ved Høve Skov og Strand. Udsynet var vidt over vort skønne Lands brede Sletter. Solen kastede gyldne Straaler over guldgule Kornmarker. Lærken svang sig kvidrende mod Sky, ingen forstyrrede dens Fred. Vi sang om »det skønne Land med Dal og Bakker fagre«. Derude naaede Budet os. En af vore Venner — en Sønderjyde — var falden; død iblandt Fjender i Fjendeland, borte fra dem, han elskede, og dem, som elskede ham. Ingen forstod hans Sprog, ingen kunde bringe hans sidste Hilsen, der var end ikke nogen, der hørte hans Afskedssuk; han forblødte ene og fremmed paa de blodmærkede Døds-

marker. — Det rykkede os saa nær ind paa Livet. Vi kendte ham saa nøje. Hans Fædrenejord kom i Fjendevold; tro mod sin Pligt og sin Ed maatte han med, kæmpende for den Sag, der ikke var hans — nægtet at tale sit Modersmaal, døde han Krigens rædselsfulde Død, for det Land, der ikke var hans.

Han gik hjem til Gud; han havde levet i Tro paa Jesu Kristi fuldbragte Værk, han døde i den samme Tro, det tør vi tro (»ingen skal rive dem ud af min Haand!«), og han skal paa Opstandelsens Morgen være med i Herlighedsriget, hvor ingen Sorg, ej heller Suk, ej heller Smerte skal være.

Men nu vi? Det rykkede os saa nær ind paa Livet. Hvorfor er Danmark indtil i Dag bleven skaanet, hvorfor er vort Lands unge Sønner bleven skaanet for at forbløde paa nedtrampede Marker, hvorfor er vi bleven skaanede for at martres under Fjendehæl, under Fjendevold og Fremmedvælde; hvorfor er vort skønne Land bleven skaanet for

hjertesøkærende Graad over Tabet af en Søn,
en Mand, en Far, hvorfor, hvorfor?

Jeg har spejdet i Danmark, hvor er de
ti retfærdige, der gør, at Gud sparer os, hvor
er det, i Kraft af hvilket Krigsluen ikke fæn-
ger i vort Hjemms Straatag, hvor, hvor? Jeg
ser det ej! Jeg skuer blot Naade over Naade.

Men Naade er uforskyldt. En Gave fra
Gud, der i sig har en Opgave, en Hensigt.
Hvilken? At lede til Omvendelse!

»Foragter du h a n s Godheds og Taal-
modigheds og Langmodigheds Rigdom, og
véd ikke, at Guds Godhed leder (har til
Formaal at lede) til Omvendelse (Rom. 2.4),
saaledes lød det til Romermenigheden, men
det kan i fuldeste Grad lyde til Danmark:
foragter du — —

O! at vort Folk fra at se Guds Naade ved
at skærme os kunde se Naaden ved Jesu
Kristi Kors og falde ham i ydmyg Tak og
Pris for Føde og se Gud i Jesus Kristus, An-
sigt til Ansigt, og sige det fra Dybet: Jeg
har set Gud, og min Sjæl er frelst!

Hvornaar vil han komme, han, der med hellig Alvor og Aands Myndighed kan raabe det ud over Danmark, saa det høres i Slot og i Hytte, blandt høj og lav: Paa Knæ for Naaden i Kristus; paa Knæ for Kristi Kors, thi dér og kun dér sker Underet, at et Menneske gaar fra Mørke til Lys, fra Død til Liv, fra Selvliv til Gud.

— Hvo raader de Runer, som Krigen i det enkelte ridser; ingen! Men al Guds Gerning, ja, alt hvad der sker, hvor det end kommer fra, vender Gud saaledes, at det maa fremme hans Fredstanker med de enkelte: Sjælenes Frelse igennem sand og dyb Omvendelse.

Krigen blev en Umulighed den Dag, da det skete, at Folkeslagene blev bøjede ned ved Kristi Kors; men aldrig, aldrig før, al Tale derom er saa uvirkelig, saa svævende.

Krigen vil være en rædselsfuld Virkelighed, saa længe Aarsag til Krig er en Virkelighed; derfor er heller ikke Krig det vær-

ste, men det, Krig er et Udslag af: Synd, Oprør mod Gud, Selvliv. —

Guds Godhed leder til Omvendelse; vil Guds Godheds Hensigt naaes med Danmark? Det vil afhænge af, om den enkelte i Danmark benytter Naadetiden.

IV.

Den enkelte! Det er det, der bliver Spørgsmaalet. Hvorledes har du benyttet Naadetiden? Har du set, at det er Guds grundløse og bundløse Naade, at du kan høste din Sæd, at ikke Fjendefod iler hen og nedtramper dine Agre, at ikke dit Hjem er en rygende Ruinhob, at ikke du ligger i grænseløs Lidelse og skriger af Sult, at ikke din Hustru skændes for dine Øjne af Fjendevoldsmænd, at ikke du som en vansindig maa flygte fra alt det, du kalder dit, ussel og elendig, uden Hjemsted i den hele Verden, hidsigt forfulgt af Krigsdæmonbesatte.

Det er Guds Naade over dig.

Vi er vant til her at tage Guds Velgænger som noget selvfølgeligt. Nej og atter

nej! Skete det selvfølgelig, saa gik det samme Tugtens Ris over os, som nu gaar over Belgien; saa drog Gud sin Arm og-saa tilbage fra os og lod Satan og hans kronede og adlede Tjenere føre Død og Ødelæggelse over os. — Men denne Naade sætter dig, den enkelte, i bundløs Gæld til al Naadens Gud. Hvad har du at give? Intet! Du har intet, som du ikke har faaet, og om du lagde al din Rigdom, al din Lykke for hans Fod, da havde du endda intet givet — om du ikke gav dit Hjerte, om du ikke bøjed' dit Selv, din Vilje, dit Alt i Støvet for Kristi Kors. — Det er Guds Naades Hensigt med dig. Gud vil, at det danske Folk skal blive et helligt Folk, et Folk, der lever Livet ved Korsets Fod, der, hvor Kraftens, Livets og Lægedommens Kilder væl-der. —

Vor Tid er træffende kaldt Sammenbrudets Tid. Se dig ud over Europa: Traktater brydes, Troner vakler, og Riger er ved at styrte sammen. Forfærdeligt er det at skue, tusindfold værre, end vi aner; men det er

ikke alene vor Tid, der er Vidne til et Sammenbrud. Den, der har blot nogen Kendskab til Folkeslagenes Historie, véd at berette om et Grækerrige, hvis Kultur var saadan, at intet Rige eller Folk i Verden, hverken før eller siden, har naaet blot tilnærmelsesvis noget lignende; vi véd om et Perserrige, hvis Magt og Storhed langt overgik, hvad vi nu kender; vi véd om et Ægypterrige, et Romerrige uden Sammenligning i Nutiden. Men for hver af disse Riger kom en Sammenbrudstid, og alle Grunde, man end vil fremføre, udmunder i dette ene: Gudløshed! Sammenbrudstiden er kommen »som den uundgaaelige Følge af den Verdensorden, der hviler i h a n s Vilje, og af Menneskenes Forsyndelse derimod«. — Gud griber ikke ind, fordi han har e v i g e Formaal med Slægterne. Gud griber ikke ind, »han vil det ikke, fordi han kunde det ikke uden at opgive sine evige Formaal«. (Biskop Poulsen.)

— Disse Folkeslags Grundvold har været Sand; da Vandskyllene, Stormen og Flo-

derne kom, maatte det — naturnødvendigt, uundgaaeligt — briste.

Og vor Tids Sammenbrud. Hvad er det andet end efter de samme Love. Igennem Rækker af Aar er Troen paa Gud og hans enbaarne Søn Jesus Kristus af Folkeslagene som Helhed i de gamle Kulturlande i Europa vandet ud og døet bort. »Guldkalven«, »Jeget« eller »Kulturen« har været de Afguder, Nationerne har knælet for i ydmyg Tilbedelse. Haan mod den levende Gud, Haan mod Kristi Kors, det fuldbragte Værk paa Golgatha, har som Helhed behersket Nationerne.

— Og derfor er dybest set Roden til Kri-gen netop Oprør mod Gud — og Gudløshed. Hele Verdensbygningen, stor og mægtig, i blændende Pragt, smykket med Menneskenillets største Resultater, er bygget uden om Gud og derfor paa Sand. Men for enhver Bygning, stor eller liden, der er bygget med Sand som Grundvold, er Sammenbrudets Komme blot et Tidsspørgsmaal.

— Endnu ét, det er Høsttid.

Der er Love, som ingen kan forandre; de virker, enten man vil erkende det eller ej. Saaledes den Lov: Som man saar, saa høster man. Det gælder for den enkelte, og det gælder for et Samfund, en Nation — og der gives ingen Dispensation.

Men nu er der igennem dette Slægtled saaet Had, Pengebegær, Magtsyge og Haan mod aandelige Værdier af Folkenes Førere. Og Menneskene har været som den bløde, velbearbejdede Muldjord for denne Sæd. Den Sæd er nu spiret frem, og Nationerne maa høste — uvægerligt, knugende haardt.

Gud er en hellig Gud, han lader sig ikke spotte. — Men fordi de af Gud skrevne Love er ubøjelige, saa bryder alt det sammen, som er bygget paa Sand, og saa høstes det, som gennem Tiderne er saaet. Forfærdeligt er det at være Vidne til. Ingen af os kan tilfulde gennemtænke eller gennemskue det, der i Kraft af dette gaar hen over Landene. Men nu i Danmark. — Det samme Sand, som Rigerne udover Europa har bygget paa, har ogsaa vi bygget paa; den samme Sæd,

der nu høstes Europa over, er ogsaa saaet her og er levedygtig spiret frem. Ja, men endnu er vi skaanet, endnu. — Ingen kan tilfulde gennemgranske dette Hvorfor. Jeg ser blot Naade over Naade. Jeg ser mere; jeg ser, at hvis Danmark nu benytter Naade-tiden til, fra at bygge paa Sand at bygge paa Klippen Kristus, fra at saa Had, Haan og Gudløshed saaede Troens Sæd, da vilde vi være i den højstes Skjul og i den almægtiges Skygge, og da vilde Danmarks Fremtid være tryk. —

Det er Sammenbrudstider. I en hel anden Forstand ønsker og beder jeg for Danmark, at der maa komme Sammenbrudstider, nemlig saaledes, at det, der indtil i Dag er bygget paa Sand, maa bryde sammen og blive til en Ruinhob, ligeledes at mit Folks Selvgodhed, Hovmod og Ligegyldighed maa falde sammen. Thi da vil der paa Klippen Kristus rejse sig et helligt Samfund, og da vil der paa »den Høj, som Gud kan velsigne«, skyde frem et Livsens og Troens Træ, hvis Frugter vort Folk i Fred kan

nyde, og i hvis Skygge vort Folk tryggeligen kan bygge.

Men den enkelte, det er Spørgsmaalet. Har du oplevet Sammenbrudstiden i dit Liv; at du maatte komme til det, der er Guds Fredstanker for dig med denne Tid; for at give dig en Fremtid og et Haab? — Lader vort Folk haant derom, lader du haant derom? Fortsætter du dit Liv med at leve Selvliv, i Knælen for Jeget? — —

V.

Vi gik, to Venner, derovre paa Koldingegnen. Sensommerens Tid var forbi, Kornhøsten var forlængst til Ende. Ploven skar dybe Furer i det bløde Muld, hvor Roerne før havde staaet. Vintersædens grønne Spirer tittede frem. Hvem skal høste den Sæd, der efter Vinterdvalen skyder sig rank og sætter Aks? —

Vi talte sammen om det, der gik for sig nogle faa Mil syd for os. — Længere er ðet ikke borte. Den nedgaaende Sols glimrende Guld belyste hele Egnen og kastede et betagende dejligt Skær, saa langt Øjet kunde naa.

— Da med ét tog Kirkeklokkerne til at ringe. De fjerne Kirkeklokker sendte deres

Toner ud over Sognene, fra Sogn til Sogn lød det. — Der fo'r en Bæven gennem én af os. Vi vidste, at naar Fjendehær nærmede sig Danmark, da vilde de Kirkeklokker kalde Danmarks Sønner under Vaaben til Vagt og Værn om deres Moders gamle Gaard; da var Timen kommen, den vi bævede for.

— — Men det var blot Aftenklokkerne, der tonede Solnedgang og Fred over Danmarks Rige.

— Vi lagde os ned i det sparsomme Græs ved Vejens Kant: Herre! Tak for al din Naade imod os indtil i Dag.

— Men naar nu næste Gang de Klokker kalder — — —

VI.

Foragtet Naade! — Jerusalems Skæbne er det til alle Tider fuldgyldige Eksempel paa, at Gud er en hellig Gud, der værner om sin Ære; thi at foragte Naaden er at foragte Naadens Gud. — Hvor ofte vilde Jesus ikke tale Fred og Frelse til Jerusalem, samle dens Indbyggere under den højestes Skjul og i den almægtiges Skygge, men de vilde ikke; vaagent og bevidst sagde Fari-sæerreden nej! De vilde leve deres eget Liv i Selvdyrkelse og Ceremonioverholdelse; de lod haant om Navnet, der er over alle Navne, det Navn, i hvilket alle Knæ en Gang skal bøjes (ogsaa alle de stive Knæ i Danmark), de lod haant om ham, som hver Tunge skal bekende som Konge (ogsaa dem,

der udenfor Pilatus' Borg raabte »korsfæst, korsfæst ham«, og dem, der — ogsaa i Danmark — igennem Tiderne har gjort dette Raab til deres). Den ganske Dag udrakte Herren sin Haand til det genstridige Folk, men Summen af det alt var dette: de vilde ikke.

Naadetidens Timer randt ilsomt hen. Hallelujaraabene, der Palmesøndag lød som et mægtigt Brus, døde snart hen for at ende som et: korsfæst!

— Det var en Aften, vel ved Solnedgangstide; da sad Jesus med sin Discipelskare paa en af Oliebjergets skønne Skrænter. Den synkende Sol forgyldte Templets Tinder og Taarne, og hele Jerusalem laa badet i de sidste Straaler af Solens glimrende Guld. Disciplene har vel set paa deres Mester, dyb Vemod har de læst i hans Træk, tættere og tættere er de rykket sammen om ham, og de har erfaret, at ligesom man kan tale sammen, kan man ogsaa tie sammen. Længe har de siddet, tavse, ventende. — Hvem vovede at bryde Stilheden? Nu var Solen der, hvor Himmel og Hav

mødes, og det gyldne Skær, den kastede hen over Jerusalem, var saa betagende dejligt.

Da oplod Mesteren sinMund, og idet han pegede ud over Stadens skønne Tage og bløde Buer, udtalte han Dommen over Jerusalem: »Se disse Bygninger, der skal ikke lades Sten paa Sten tilbage, som ikke skal nedbrydes«. — Aar 70 fuldbrydedes Dommen. Kejsersønnen Titus lagde en Ring af bevæbnede omkring Byen, i fem Maaneder holdt Byen sig og udstod de forfærdeligste Rædsler. Endelig i August Aar 70 blev Murene gennembrudte, og de romerske Soldater strømmede ind, som en uopdæmmede Flod, over Byen for at hæрге, plyndre og lægge i Grus. Kejsersønnen vilde skaane Templet (mon for at trodse Nazaræeren?), men nej! En Soldat kastede en brændende Fakkell ind, og Templet stod i lysende, fortærende Lue. Den jødiske Historieskriver Josefus fortæller, at ved Jerusalems Ødelæggelse omkom hened 1 Million Mennesker. — Høsttid var inde, den Sæd, Jerusalems Ind-

byggere havde saaet, blev nu sanket sammen, det blev til de Luer, der lagde det hele i Grus. I Aar 170 rejstes en ny By, en romersk Militærstation, og paa Tempelpladsen rejstes et Jupitertempel.

Men nu Danmark? Hvad gør vi ved den udrakte Haand fra Naadens Trone?

»Jerusalem! din Aske jeg beskuer,
hvor Herrens Finger skrev med Sværd og
Luer
den Dom, for hvilken Verden bæve maa;
hvor er din Glans, hvor er din fordums
Vælde,
det, hvorved du blandt Stæder skulde gælde,
i Gruset laa!

O Jesus! lad de Taarer, som du fældte,
mit sovende, mit haarde Hjerter smelte!
Jeg trolig vil i Dag opsamle dem,
og Aandens Dug mit Hjerter skal velsigne,
og da skal ej min sidste Skæbne ligne
Jerusalems«.

VII.

Ifjerde Mosebogs enogtyvende Kapitel staar der fortalt om, at Israels Folk blev utaalmodige, talte mod Israels hellige Gud, ja, rejste sig i Oprør mod Israels Hellige.

Som den uafvigelige, naturlige Følge af dette staar der saa (Vers 6):

»Da sendte H e r r e n Serafslanger iblandt Folket, og de bed Folket; og der døde meget Folk af Israel«.

Er Gud med i Verdensbranden? Saaledes spørger de mange. Jeg ønsker ikke at inlade mig paa dette Spørgsmaal, men det staar fast (thi jeg bøjer mig for Guds hellige Ord, enten det passer med min Forstand, mine Følelser eller ej), at G u d sendte Serafslanger (Slanger med giftigt Bid), der

bed Israels Folk; men Herren gjorde mere end det! Thi der staar i det samme Kapitel, at denne Tugtelse fra Gud havde netop den Følge, som Gud havde tænkt.

»Og Folket kom til Moses og sagde: Vi har syndet!« — »bed til Herren, at han vil tage Slangerne fra os«, — »og Moses bad for Folket«. — »Da sagde Herren til Moses: »Dan dig en Serafslange, og sæt den paa en Stang, og hver den, som er bidt af Slanger og ser paa den, han skal leve«. »Saa gjorde Moses en Kobberslange og satte den paa en Stang, og naar en Slange havde bidt nogen, og han saa hen til Kobberslangen, blev han i Live!«

— Altsaa! Gud sendte ikke alene de svære Tider (som den naturlige Følge af Oprør mod Gud), men sendte ogsaa Udgang af de svære Tider: »Se og lev!« Og den, der i Tro fæstede sit Blik paa Kobberslangen, følte trods Slangebidedet Livet vælde i Aarerne.

»Men ligesom Moses ophøjede Slangen i

Ørken, saaledes skal Menneskesønnen ophøjes (er nu ophøjet), for at hver den, som tror paa ham, skal have evigt Liv«.

Gud være priset. Her er Tonen fra Himlen midt i Jordens Jammer og Smerte, her er Evangeliet: Midt i Døden er der Liv! —

Lad os, saa mange som kan bede, fordi vi med **B a r n e t s** Ret har **B ø n n e n s** Ret, fordi vi tør sige Fader til Himlens almægtige Gud, bede om Fred paa Jorden, bede om, at Verdensbranden maa slukkes, at Tugtens Ris maa standses — men lad os gøre det ved at bede Gud ved sin Aand oprejse Kristi Kors for Menneskesjælenes Blik, at de maa se og leve; at det maa blive den salige Udgang af Krigen, at Europas Folk skuer Kristi Kors og kommer i Støvet for det, og at det Raab maa afløse Smerteskrigene og Hævnraabene:

»Kommer, lader os gaa op til Herrens Bjerg, til Jacobs Guds Hus, for at h a n maa lære os sine Veje og vi vandre paa h a n s Stier«.

»Og h a n skal dømme mellem Hed-

ningefolkene og skifte Ret for mange Folkeslag, og de skulde smede deres Sværd om til Hakker og deres Spyd til Vingaardsknive; et Folk skal ikke mere løfte Sværdet mod et andet, og de skulde ej mere lære at føre Krig«. (Es. 2, 1—4.)

VIII.

Solen gik gyldenglødende ned i Vesterled.

— Vi laa, en Skare unge, deroppe paa Vejrhøj med det vide Udsyn over Odsherred. Skove kransede Kattegats Kyster, og ind over Land laa Gaard ved Gaard og Hus ved Hus i Tryghed og Fred. »Det hvide Slot paa Lammefjorden«, Ungdomsborgen til Vagt og Værn mod indre Fjender, laa badet i den nedgaaende Sols luende Guld. Den gamle Kirke paa Bakken, ved hvis Fod Fjorden før skød sig ind, laa fredfuld, og dens hvide Kalk lyste mod den blaagraa Aftenhimmel. Fred og atter Fred aandede Landskabet ud. En Vogns Rumlen hen over den fjerne Bro — det var, som gjorde den

Freden om os mere tydelig. Langt derude lyste Fjordens dybe Vande, hist bag Skoven lød en Hunds Glammen, ellers intet — intet; kun Fred og dyb Stilhed.

Nu var Solen lige ved Havoverfladen; de ellers saa blaa Bølger luede gyldenrøde. Der blev saa stille iblandt os. Vi syntes, det var Helligbrøde at bryde Stilheden. En Fugl fløj fri og fro bort fra den nære Slaaenhæk, nu — nu — saa var Solen gaaet ned. Paa Himmelbuen saa vi Slottet, Guldslottet, som »Vor Herre selv har det bygget«. Vi favner imod det, aa! om vi var der; og Slottet blev større og større og fyldte nu hele Himmelbuen, og Lyset, det gyldenrøde, sælsomt betagende Lys, vældede ud af Slottets Porte og Ruder, vi skued' Guld overalt og allevegne.

— — —

Vi læste sammen Ordene fra den 91. Davids Salme:

»Den, som sidder i den Højestes Skjul,
som bor i den Almægtiges Skygge,

siger til Herren: Min Tilflugt og min
Fæstning,
min Gud paa hvem jeg forlader mig!
Thi han frier dig af Fuglefængerens Snare,
fra Fordærvelsens Pest;
med sine Vingefjer dækker han dig,
og under hans Vinger finder du Ly;
hans Trofasthed er Skjold og Skjærm.
Du skal ikke frygte for Nattens Rædsler,
for Pil, der flyver om Dagen,
for Pest, som farer frem i Mørket,
for Sot, som ødelægger om Middagen.
Falder Tusinde ved din Side
og ti Tusinde ved din Højre,
til dig skal det ikke naa.
Du skal kun skue det med dine Øjne
og se, hvorledes de ugudelige faar deres Løn.
Thi du, Herre, er min Tilflugt,
den Højeste har du gjort til din Bolig;
intet Ondt skal vederfares dig,
og ingen Plage skal komme nær til dit Telt.
Thi han skal give sine Engle Befaling om
dig,
at de skal bevare dig paa alle dine Veje.

De skal bære dig paa Hænder,
for at du ikke skal støde din Fod paa nogen
Sten.

Paa Løve og Hugorm skal du træde;
du skal nedtræde unge Løver og Slinger.
Thi ved mig hænger han,
og jeg vil udfri ham;
jeg vil bringe ham i Sikkerhed,
thi han kender mit Navn.
Han skal paakalde mig,
og jeg vil svare ham;
jeg er med ham i Nøden,
jeg vil udfri ham
og føre ham til Ære.
Med et langt Liv vil jeg mætte ham
og lade ham skue min Frelse«.

— — —

Det sænkede sig i vore Sjæle!

— Vi sang. Fra unge Stemmer tonede
det ud: »Dejlig er Jorden«!

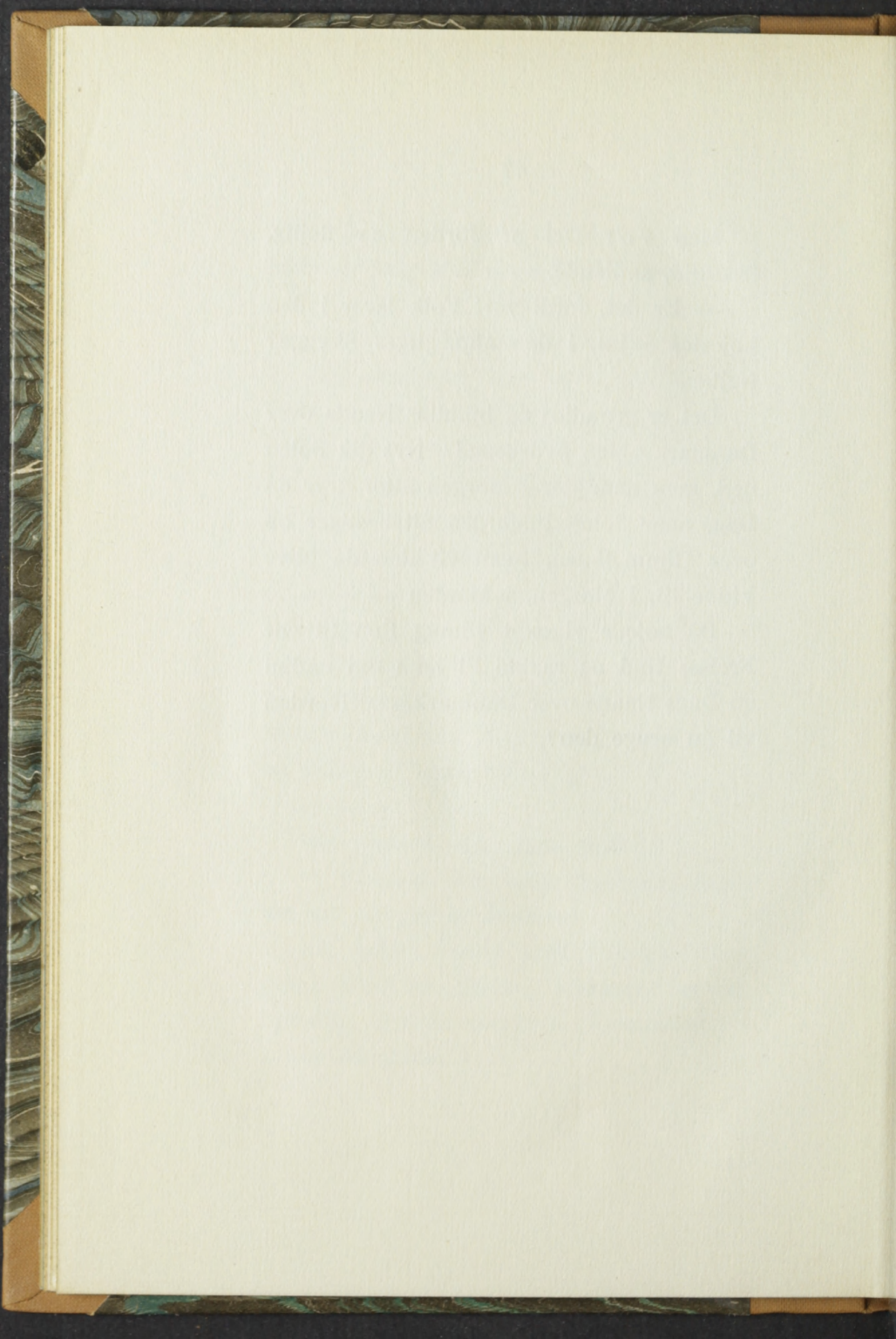
Aa, Gud! Vædet med Europas Ung-
doms Blod er Jorden, Markerne er af-
brændte, Byerne hærgede, Hjemmene ry-
gende Ruinhobe. — — —

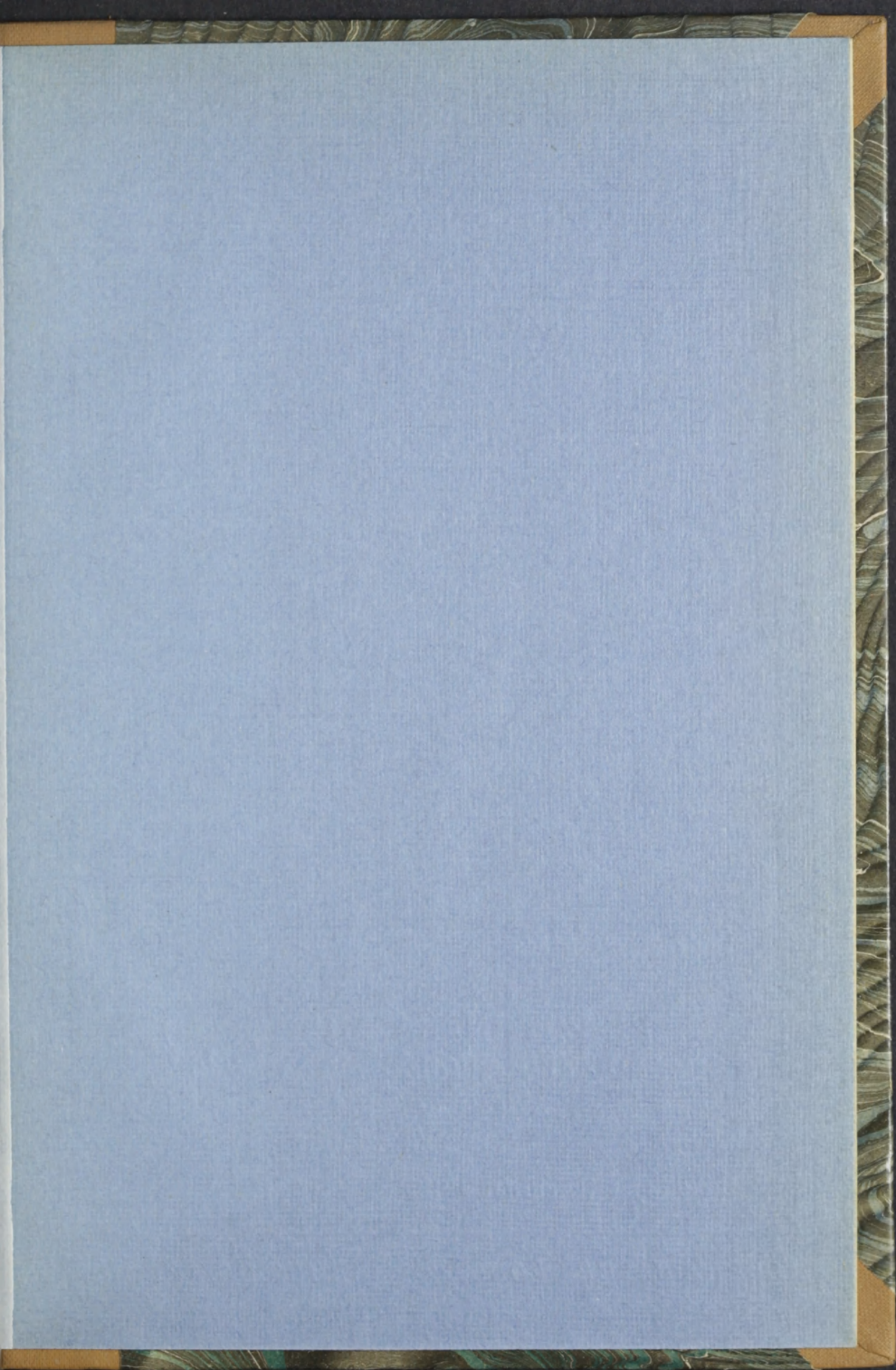
Men vor Del af Jorden er dejlig,
fredfuld, smilende.

— Er det, fordi vort Folk lever i den
højestes Skjul, i den almægtiges Skygge?
Nej!

Det er grundløs og bundløs Naade over
Danmark. Men hvortlænge? Nys gik Solen
ned, men naar der i Morgen atter gryr en
Dag, naar Solen i Morgen atter stiger op
over Himmelbuen, hvad vil den da blive
Vidne til, i Morgen, i Morgen — — —

Da bøjede vi os i ydmyg Bøn til vor
Frelses Gud og raabte til ham om endnu
en Dags Naade over Danmark. — Hvordan
vil du bruge den?

JENS DAMSGAARD

PRÆSTEN M. A. S. LUND

MED MINDEORD

AF

H. C. L. LARSEN, P. RIEMANN, BERTEL BJERRE, ELINE BEGRUP,
SOFIE BRUN, JENSEN-KNUDSTRUP OG MARIE ANKER MØLLER, f. LUND

MED MANGE PORTRÆTER

PRIS 1 KR. 75 ØRE

I Højskolebladet skriver A. Bohjerg bl. a.: — — — Naar man har kendt Lund saaledes, er det en stor Glæde at læse de Oplysninger om ham, hans Hustru, hans Forældre og Familie, som Lærer Damsgaard har samlet og delvis selv fortalt. Adskilligt er Uddrag af, hvad Lund selv har skrevet og talt, saaledes Breve, Sange og hans Tale ved C. Bergs Jordefærd i Kolding. En Skildring, som Lund giver af sine Forældre og sit Barndomshjem, især dog af sin Moder, staar dog for mig som Bogens fineste. Som Titelen viser, har adskillige tegnet hvert sit Træk af Lunds Billede, og de tjener alle til at karakterisere ham. — — — Netop nu gør det saa godt at opfriske Mindet om en Mand som Præsten M. A. S. Lund. Kærlighed til ham og Ærbødighed for hans Minde lyser fra Damsgaards Bog. Den har en Del gode Billeder — et stort af Lund og tre mindre af ham og hans Hustru: fra de unge Aar, fra Fjaltring og fra Vium. De er alle meget gode, og de af Fru Lund hjælper især til at vise hendes Personlighed; det, der er fortalt om hende, er godt, men vel spredt. Saa er der Billeder af Lunds Fødehjem: Brande Præstegaard, og Kirkerne i Lemvig og Fjaltring. — — —

Under Pressen er:

JENS DAMSGAARD

PRÆSTEN RASMUS LUND

OG FRIMENIGHEDEN PAA MORS

MED MANGE PORTRÆTER

PRIS 2 KR. 25 ØRE

Udkommer i Februar 1916.

